

Zes feiten over de zaak *Katanga* in de DR Congo

Op 3 februari 2016 verscheen de voormalige Congolese krijgsheer Germain Katanga, die reeds veroordeeld werd door het Internationaal Strafhof (ICC), voor het Hoog Militair Gerechtshof van Kinshasa (DR Congo). Hij wordt vervolgd voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de mensheid.

Met de hulp van een Congolese en een internationale advocaat heeft ASF besloten om dit zeer delicate proces zowel voor het ICC als voor de Congolese autoriteiten te observeren.

De zaak *Katanga* is namelijk een dubbele test voor de relaties tussen het ICC en staten: zal het proces van start gaan met of zonder de toestemming van het ICC? En zullen de internationale normen voor een eerlijk proces gerespecteerd worden?

1. Wie is Germain Katanga?

Germain Katanga, of 'Simba' ('leeuw' in het Swahili), is een voormalig krijgsheer van de militia 'Patriotistische Verzetstroepen van Ituri' (Force de Résistance Patriotique en Ituri, FRPI). In maart 2014 heeft het ICC hem veroordeeld tot twaalf jaar gevangenis voor medeplichtigheid aan misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden voor de moorden, de aanval tegen de burgerbevolking, de plunderingen en vernielingen op 24 februari 2003 in het dorp Bogoro (in de provincie Ituri in Oost Congo). In november 2015 werd de straf van Germain Katanga volgens de procedure voor het ICC verminderd tot negen jaar en vier maanden. Op dat moment had hij al twee derde van zijn straf uitgezeten.

2. Waarom zit Germain Katanga op dit moment gevangen in de DR Congo?

Normaal gezien zitten personen die door het ICC veroordeeld worden hun straf niet in Nederland uit, waar het ICC gevestigd is, maar in andere staten die aanvaarden om de veroordeelden op te vangen. Op 19 december 2015 werd Germain Katanga overgebracht naar de DRC om daar zijn straf uit te zitten. Hij had uitdrukkelijk gevraagd zijn straf te mogen uitzitten in zijn land van oorsprong om dicht bij zijn familie te zijn. Daarvoor is een specifiek akkoord gesloten tussen het ICC en de DRC. Volgens de beslissing van het ICC om zijn straf te verminderen, had Germain Katanga op 18 januari 2016 moeten vrijkomen. De Congolese autoriteiten hebben echter besloten hem te vervolgen voor het Hoog Militair Gerechtshof van Kinshasa en houden hem vast.

3. Waarvan wordt Germain Katanga in de DR Congo beschuldigd?

Als voormalig commandant van de FRPI wordt Germain Katanga veroordeeld voor zijn deelname aan een revolutionaire beweging genaamd FNI/FRPI tussen 2003 en 2005. Hij wordt

beschuldigd van oorlogsmisdaden voor het inlijven of in dienst nemen van kinderen jonger dan vijftien jaar in gewapende groepen of het actief doen deelnemen van die jongeren aan de vijandigheden in Ituri tussen 2003 en 2005. Hij wordt eveneens vervolgd voor misdaden tegen de mensheid voor de moord op veertien personen in Bunia in 2003 en voor de moorden in diverse dorpen in Ituri tussen 2002 en 2005 met zijn troepen. Germain Katanga wordt samen met twee andere verdachten, Floribert Ndjabu Ngabu en Pierre Célestin Iribi Mbodina, vervolgd.

4. Op welke manier is de zaak die in de DR Congo van start gaat een test voor het ICC?

Het gaat om een test voor het ICC door het complementariteitsprincipe dat moet spelen tussen deze instantie en de autoriteiten van een staat. Volgens het statuut van het ICC en het akkoord dat gesloten werd met de DRC voor de uitvoering van de straf van Germain Katanga, kunnen de Congolese autoriteiten hem niet vervolgen voor de feiten in kwestie, behalve als het ICC daar toestemming toe geeft. In de huidige context waarin het ICC door een bepaald aantal Afrikaanse staten voorgesteld wordt als een 'blanke rechtspraak', zou het onderzoeken van die vraag door het ICC al snel kunnen overkomen als een 'tussenkost' in de strijd tegen de straffeloosheid die door een soevereine staat wordt gevoerd. Aan de andere kant hebben de staten die het statuut van het ICC ondertekend hebben, waaronder de DRC, dit goedkeuringsmechanisme aanvaard. Het mechanisme niet naleven, zou neerkomen op een ernstige verzwakking van het ICC. Bovendien zouden andere gelijkaardige gevallen weer kunnen opduiken, zoals dat van Thomas Lubanga Dyilo. Die voormalige voorzitter van de Unie van Congolese Patriotten werd eveneens veroordeeld door het ICC en zit momenteel zijn straf uit in de DRC. Misschien willen de Congolese autoriteiten hem ook vervolgen, aangezien hij net zoals Germain Katanga door het ICC veroordeeld is voor zeer specifieke feiten (het inlijven, rekruteren en gebruiken van kinderen jonger dan vijftien jaar).

5. Wat is de inzet van de zaak Katanga voor de Congolese autoriteiten?

Dit proces is eveneens een test voor de Congolese autoriteiten. In 2004 hadden die verklaard niet in staat te zijn om vervolgingen in te stellen tegen de daders van ernstige misdaden begaan in de DRC. Ze deden beroep op de procureur van het ICC opdat hij de dossiers zou overnemen. Nu zeggen ze wel in staat te zijn een dergelijk dossier te behandelen. Als het ICC deze vervolgingen goedkeurt, zullen de Congolese autoriteiten moeten bewijzen dat de complementariteit met het ICC nu wel mogelijk is. Zo zullen ze moeten aantonen dat ze in staat zijn alle garanties op een eerlijk proces te bieden in dit dossier en, met name, dat ze Germain Katanga niet zullen vervolgen voor de misdaden waarvoor hij veroordeeld of vrijgesproken is door het ICC.

6. Waarom heeft ASF besloten om het proces te observeren?

Tot nu toe hebben de Congolese autoriteiten de procedure tegen Germain Katanga verbazend genoeg voortgezet terwijl het ICC de vervolgingen nog niet heeft goedgekeurd. ASF wil observeren hoe de Congolese autoriteiten hun verplichtingen zullen nakomen, zowel ten opzichte van het ICC als op het vlak van de eerlijkheid van de procedure en de rechten van de verdachte. De volgende stap is voor 19 februari 2016. Dan zal het openbaar ministerie (militaire auditor van Kinshasa) zijn advies geven over de voortzetting van de aangevangen procedure, met of zonder de voorafgaande goedkeuring door het ICC.

ASF is een in Brussel gevestigde internationale ngo die actief is op het vlak van rechtstoegang. Sinds 2006 draagt ASF in samenwerking met Congolese advocaten bij tot de verdediging en de vertegenwoordiging van de rechten van slachtoffers en beklaagden voor de Congolese rechtbanken.

Contact en bijkomende informatie:

Brussel: Gilles Van Moortel, Communicatiemedewerker, Advocaten Zonder Grenzen, gvanmoortel@asf.be; gsm: + 32 2 481 44 82 19

Kinshasa: Josselin Léon, Missiehoofd, Advocaten Zonder Grenzen in de DR Congo; tel: +243 81 74 20 559; rdc-cm@asf.be

Om de andere persberichten van ASF over de zaak Katanga te lezen: www.asf.be